

IZ NAŠIH ŽUPA

PROSLAVA JUBILEJA 300. OBLJETNICE U SUBOTICI

U Subotici je vrlo svečano i sadržajno proslavljen jubilej 300. obljetnice crkvene obnove među vjernicima Hrvatima u Bačkoj poslije seobe većih grupa Bunjevaca i Šokaca nakon oslobođenja tih krajeva od turske vlasti.

Dane proslave od 11. do 17. kolovoza 1986. god. treba uvrstiti među povijesne događaje, jer su bili bogati sadržajem i ostavit će duboke tragove u duhovnom i kulturnom životu svih koji su na bilo koji način sudjelovali na pojedinim priredbama.

Proslava jubileja imala je više osnovnih vidova i dijelova: znanstveni, kulturni, liturgijski i glazbeni dio, ali ovi pojedini dijelovi se upotpunjuju i prepliću.

U ovom prikazu želim ostvnuti se na glazbeni dio proslave ovog jubileja.

Glazbenim programom počelo je 11. kolovoza u 17 sati svečano otvaranje velike izložbe u sjemeništu »Paulinum«. Izložba je imala tri dijela: knjige, slike i etnografija, gdje je prikazana bunjevačka i šokačka narodna nošnja s narodnim rukotvorinama (narodni vezovi i tkanje).

Proslava jubileja bila je najprikladnija prigoda da se na izložbi prikaže dio bunjevačkog i šokačkog duhovnog i kulturnog bogatstva, koje se sve više napušta i zaboravlja.

Otvaranje izložbe obavljeno je u kapelici sjemeništa. Pokrovitelj proslave, subotički biskup Matija Zvekanović pozdravio je prisutne i zahvalio svim priredivačima i organizatorima ove izložbe i drugih priredaba proslave. Na kraju je, pored ostaloga rekao: »Smatrali smo svojom dužnošću da se i u okviru Crkve sjetimo prošlih dana kad je prije tri stoljeća jamačno najbrojnija skupina Hrvata iz Bosne, Hercegovine, iz dijelova Dalmacije i Like došla u ove krajeve... Da se ne zaboravi!«

Na svečanosti otvaranja izveden je kulturni program uz nastup katedralnog zbora »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić i uz nastup mladih recitatora, koji su recitali pjesme bunjevačkih i šokačkih hrvatskih pjesnika i pjesnikinja, a izražena je ljubav prema rodnom zavičaju i ljepota naše drage bačke ravnice.

Na početku, kao uvod zbor je otpjevao pjesmu subotičkog skladatelja Milana Asića na riječi Alekse Kokića »Klasovi, klasovi...« To je himna zlatnim klasovima koji su simbol bačke ravnice.

Svečanost otvaranja završena je nastupom zbora koji je otpjevao Beethovenovu »Himnu radosti« da se izrazi radost svih prisutnih zbog ovog svečanog trenutka.

Istoga dana u 19 sati u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije bilo je liturgijsko otvaranje proslave jubileja.

Poslije biskupova pozdrava i čitanja Papine poruke nastavljena je svečanost.

Zbor je otpjevao poznatu pjesmu subotičkog skladatelja Milana Asića »Blagoslovljena ova zemlja moja« u kojoj je izražena ljubav prema rodnom kraju i molba za sreću ljudi.

Ova svečanost je imala tri simbolična čina.

Prvo je katedralni župnik Stjepan Beretić upalio uskrsnu svijeću kao simbol neugašene vjere među

vjernicima Hrvatima u Bačkoj tijekom svih proteklih stoljeća. Kad je upaljena uskrsna svijeća, pjevana je pučka pjesma »Uskrsnu Isus doista«.

Zatim je slijedio drugi simboličan čin.

Na proslavi je pjevao Katedralni zbor »Albe Vidaković« u Subotici.

U katedralu je unešena slika Radosne Gospe Bačke koju je 1685. god. okrunio fra Jure Bačvanin u samostanu u Gradovrhu kod Tuzle, a prilikom seobe, prije 300 godina, slika je prenešena u Bač, gdje se stalno čuva u franjevačkom samostanu. Tako je Radosna Gospa bila naš pratilac u seobi tijekom života kroz povijest u novoj domovini. Zato je ova proslava jubileja 300. obljetnice stavljena pod Njezino okrilje.

Dok je mladić u bunjevačkoj narodnoj nošnji, u pratnji dvije djevojke u šokačkoj narodnoj nošnji, nosio sliku Radosne Gospe prema oltaru, zbor i puk su pjevali pjesmu »Majko Božja Radosna« na poznatu bistričku melodiju.

U trećem dijelu ove slikovite svečanosti dva mladića u bijelim togama unijela su u katedralu Papinu sliku kao znak naše vjernosti i povezanosti s Petrovim nasljednicima danas i tijekom povijesti. Dok su unosili Papinu sliku, zbor je pjevao »Jekni, pjesmo, širom svijeta«.

Na kraju je govorio vlč. o. Ante Gabrić, naš poznati misionar u Indiji, koji je rođen u Hercegovini i tako je slikovito izražena povezanost te zemlje s Bačkom.

Govorio je o ulozi vjere u životu našeg naroda tijekom povijesti. U današnje vrijeme treba se boriti da u našem narodu ne zavlada smrt i izumiranje. To ovisi od kršćanskog života u obiteljima.

Puk i zbor pjevali su pjesme »Do nebesa nek se ori« i »Hoćemo Boga« pa je tako završena svečanost, a o. Ante Gabrić je imao susret s vjernicima i prijateljima misija.

Znanost i glazba

Na znanstvenom skupu, koji je održan od 12. do 14. kolovoza 1986. god. u sjemeništu »Paulinum« obrađeno je niz tema iz nacionalne i crkvene povijesti bačkih Hrvata. Također je prikazano bogatstvo njihove kulturne i duhovne baštine.

Pored ovih znanstvenih predavanja bio je vrlo bogat glazbeni program.

Prvog dana (12. kolovoza) održano je nekoliko predavanja pod zajedničkim naslovom »Na raskršćima povijesti«. Između pojedinih predavanja pjevao je katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić, a na glasoviru je pratila Jelena Demšedi. Zbor je otpjevao četiri skladbe Milana Asića: »Klasovi, klasovi... (riječji Alekse Kokića), »Domovino moja« (riječji Jakova Kopilovića), »Blagoslovljena ova zemlja moja« (riječji Ante Jakšića), »Subotico bijela« (riječji Jakova Kopilovića). Također je otpjevan »Zbor Hrvatica« iz opere *Porin* Vatroslava Lisinskog.

Drugog dana (13. kolovoza) predavači su pročitali svoja predavanja pod zajedničkim naslovom »Pisana riječ«. Između tih predavanja bile su glazbene točke. Mladi tamburaši su svirali poznate bunjevačke pjesme »Kolo igra, tamburica svira«, »Kad završava tamburica jasna«, »Podvikuje bunjevačka vila«. Branka Ivković je svirala na flauti: Gluck — Andante; Marija Međeri je izvela na violini: Kreisler — Siciliano.

Trećeg dana (14. kolovoza) na rasporedu su bila predavanja pod zajedničkim naslovom »Duhovna baština«. Nastupio je i katedralni zbor, a otpjevao je slijedeće skladbe: Milan Asić: »Blago onom tko je čitav život dijete« (riječji Ante Jakšić), Z. Kočonda: »Bačka« (riječji Alekse Kokića) — Albe Vidaković: »Magnificat«, dr. Josip Andrić: »Suton« (otpjevao duet s. Karmela Kovačević i Marijana Ivković). Također su nastupile duhovske »kraljice« koje su otpjevale dvije prigodne kraljičke pjesme koje je spjevao Ivan Prčić, učitelj u mirovini u Tavankutu (»Trista lita«, »Jubilarna 75. Dužijanaca«).

Na kraju priredbe zajednički je otpjevana poznata Domjanićeva pjesma »Hvala«. Dok su učesnici izlazili, pjevana je poznata bunjevačka pjesma »Kolo igra, tamburica svira...«

Sve ove glazbene točke doprinjele su svečanosti znanstvenog skupa i njegovoj umjetničkoj vrijednosti. Bile su ujedinjene znanost i glazba. Zato treba pohvaliti sve koji su nastupili u glazbenim točkama zbog lijepog izvođenja cjelokupnog programa koji je oduševio sve prisutne i darovao im je ugodne doživljaje.

Dužijanica — žetvena svečanost

Proslava završetka žetve je stari običaj naroda koji se bavi ratarstvom.

Na pojedinih bunjevačkim salašima u Bačkoj slavljen je završetak žetve »dužijanica«.

Na proslavi su sudjelovale i »duhovske kraljice«.

Iz ove obiteljske žetvene svečanosti razvila se zajednička bunjevačka žetvena svečanost »Dužijanica« koja se priređuje u crkvi već 75 godina.

Prošlo je 75 godina kako je župnik Blaško Rajić u subotičkoj crkvi sv. Roka priredio prvu Dužijanцу 6. kolovoza 1911. god. u suradnji s Katoličkim dvojačkim društvom. Za vrijeme prvog svjetskog rata nije održavana svečanost, a poslije toga rata pa sve do naših dana održava se u subotičkoj katedrali sv. Terezije.

I mladi tamburaši uključili su se u proslavu.

Tako je ovaj narodni običaj sa bunjevačkih salaša prešao u crkvu kao liturgijska svečanost da se izrazi zahvalnost za primljene darove i za obavljenu žetvu. To je vrlo lijep primjer kako je Crkva prihvaćala pojedine narodne običaje i dala im nova značenja.

Ove godine, 15. kolovoza u 10 sati svečano je proslavljen jubilej 75. obljetnice Dužijanice. Ljepoti svečanosti je doprinijela velika grupa, preko 150 mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Među njima su bili katedralni bandaš Grgo Dulić i bandašica Jelica Piu-ković, zatim bandaši i bandašice iz onih naselja gdje je ranije održana Dužijanica (Sombor, St. Žednik, Đurđin i Mala Bosna). Svi su oni u svečanoj procesiji, noseći simbole za Dužijanцу, izrađene od slame, ušli u katedralu, gdje je biskup Matija Zvekanović blagoslovio novo žito.

Zatim je biskup prikazao sv. Misu zahvalnicu, a u propovijedi je govorio o Dužijanци kao blagdanu zahvalnosti kroz 75 godina. Završio je molitvom da zlatno klasje daje brašno za bijelu hostiju, za Mladu misu naših budućih mladih svećenika, budućih Kristovih učenika.

Na proslavi Dužijanice uvijek je slikovita i lijepa procesija s prikaznim darovima za euharistijsko slavlje kada mladi prinose na dar nove plodove zemlje.

Dok je prikazna procesija išla prema svetištu oltara, katedralni zbor je pjevao pjesmu »Blagoslovljena ova zemlja moja«, koju je uglazbio subotički skladatelj Milan Asić 1982. god. i od tada se svake godine pjeva na ovoj svečanosti, a završava molitvom:

»Blagoslovi, čuvaj, Gospodine,
ove ljude na dragim našim poljima,
ove njive mirisne,
ove njive ponosne,
ove zlatne klasove!«

Poslije sv. Mise bila je zahvalna procesija s Presvetim oko katedrale, koju je predvodio biskup M. Zvekanović uz sudjelovanje mladih u narodnoj nošnji.

Poslije završetka procesije otpjevana je zahvalna pjesma »Tebe Boga hvalimo«.

Za vrijeme sv. Mise katedralni zbor je pjevao pučke pjesme tako da se i puk mogao pridružiti pjevanju.

Tako je završena proslava jubilarne Dužijanice u kojoj je bilo mnogo slikovitosti, a glazbeni dio doprinio je svečanosti toga dana.

Meditacija i živa slika

Meditativna večer od 1980. god. održava se u subotičkoj katedrali — bazilici sv. Terezije u okviru priredbe »Dani kruha i riječi« uz proslavu Dužijance 15. kolovoza. Svake godine je posvećena drugoj temi, a ove godine je uklopljena u okvir proslave jubileja 300. obljetnice.

Na slikovit način prikazana je seoba Bunjevaca i Šokaca, njihova ljubav prema zemlji i postojanost u vjeri. Na programu večeri bilo je izvođenje recitala u kojem su izrečene te glavne misli.

Recital je izvodila grupa mladih, a u prekidima, dok je katedralni zbor ili puk pjevao, pojedine grupe u bunjevačkoj ili šokačkoj narodnoj nošnji, u pratnji svećenika i redovnika, išle su prema svetištu oltara i tako je slikovito prikazana seoba.

Zatim je na povišeni dio oltara franjevac iz Blagaja stavio Presveto da se slikovito prikaže prisutnost Božja u životu našeg naroda, a puk je pjevao »Svet, svet...«

Poslije toga trinaest djevojčica u bijelom razvilo je trinaest bijelih svilenih traka koje su bile od Presvetog pa iznad svih grupa u svetištu oltara. Tako je slikovito prikazana milost i ljubav Božja prema svima tijekom trinaest stoljeća kršćanstva u hrvatskom narodu. Franjevac je blagoslovio Presvetim sve grupe i sve prisutne vjernike u katedrali. Kratkim klanjanjem i molitvom vjernika, koju su predvodili recitatori recitala, završena je ova znakovita i sadržajem bogata duhovna priredba.

Za vrijeme recitala katedralni zbor je pjevao ove pjesme: Händel: »Isuse Kralju« (zbor iz oratorija *Juda Makabejac*), Galetić: »Od sva se četiri vjetrova«. Bunjevačke božićne pjesme »Spavaj mali Božiću« i »Diva Mati«. Zatim pjesmu »Oče naš dobri« i euharistijsku pjesmu »Zdrav slatki Isuse«. Na orguljama je svirala Jelena Demšedi.

Svečana misa zahvalnica

Ova svečana sv. Misa zahvalnica je završna svečanost jubileja 300. obljetnice i zato je to bio vrhunac slavlja. Svečanost je održana u nedjelju 17. kolovoza u 10 sati u dvorištu sjemeništa »Paulinum«. Taj svečani skup bio je izraz zahvalnosti za sve primljene darove i milosti tijekom stoljeća, ali u isto vrijeme to je bio skup vjernika, gdje je posebno naglašena ideja ekumenizma na najljepši način. Zato će ova svečana sv. Misa ostati zapisana u povijesti kao ekumenski sastanak katolika s predstavnicima drugih sestrinskih Crkava u Bačkoj.

Svečanost je počela slikovitom procesijom u kojoj je sudjelovala velika grupa mladih u bunjevačkoj, šokačkoj, mađarskoj, slovačkoj i rusinskoj narodnoj nošnji. U procesiji su katedralni bandaš i bandašica donijeli sliku Radosne Gospe Bačke i stavili su je pred oltar.

U drugom dijelu procesije išlo je svećenstvo i biskupi zajedno s gostima, predstavnicima drugih sestrinskih Crkava u Bačkoj.

Prije početka svečanosti Lazar I. Krmpotić, predsjednik Organizacionog odbora predstavio je i pozdravio sve goste. Također je pročitana poruka pape Ivana Pavla II. i pismo kardinala Franje Kuharića.

Svečano euharistijsko slavlje je predvodio vrhbosanski nadbiskup dr. Marko Jozinović, a u konceleciji su bili ostali prisutni biskupi i svećenici.

Propovijed, Božju riječ tumačio je mostarski biskup Pavao Žanić, koji je donio pozdrave iz našeg starog kraja.

Lijepo i slikovito je bilo prikazivanje darova. Osim mladih u bunjevačkoj i šokačkoj narodnoj nošnji i gosti su prinijeli svoje darove. Osobito je bio simboličan dar iz Tuzle, kamen s Gradovrha i voda s izvora. Dar iz Hercegovine, kamen i voda iz izvora rijeke Bune.

Za vrijeme sv. Mise pjevao je katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Pučko pjevanje je vodio o. Mato Miloš, karmelićanin iz Sombora.

Prije početka sv. Mise i za vrijeme ulazne procesije pjevane su pjesme »Lijepa si, lijepa«, »O divna Djevice«, »Svi anđeli u nebu«, »Do nebesa nek se ori«, »Djevice nevina«.

Pjevani su odlomci Mise Ive Perana (Gospodine, smiluj se, Svet, Jaganjče Božji). Na Slavu je pjevana pjesma »Svim na zemlji mir veselje...«

Također je pjevana antifona, psalam i aleluja.

Za vrijeme prinosa darova pjevana je pjesma M. Asića »Blagoslovljena ova zemlja moja«, a za vrijeme prikazanja pjevana je pjesma »Srce Sina Božjega«.

Poslije Podizanja pjevana je pjesma »Zdravo Tijelo Isusovo, na oltaru posvećeno! Zdravo Krvi Isusova, na oltaru posvećeno«.

Pričest puka praćena je pjesmama »Uzmite, jedite«, »Zdrav, Slatki Isuse«, »Dušo moja, poj veselje«, »Moj Isuse«.

Poslije sv. Mise subotički biskup Matija Zvekanović posvetio je vjernike i biskupiju Prečistom Srcu Marijinu, a zatim je otpjevana zahvalna pjesma »Tebe Boga hvalimo«.

Tako je završena sv. Misa zahvalnica kojom smo zahvalili za sve primljene darove i milosti tijekom proteklih stoljeća s poniznom molitvom za blagoslovljene dane u našoj sadašnjosti i budućnosti.

Vjernici, zadovoljni i obogaćeni u duši razilazili su se uz pjevanje pjesama »Do nebesa nek se ori« i »Hoćemo Boga«.

Poslije toga pojedine grupe vjernika prešle su u katedralu, gdje su se molili pred slikom Radosne Gospe uz pjevanje marijanskih pjesama.

Katedralni zbor »Albe Vidaković« je sudjelovao na svim priredbama »Dani kruha i riječi« od 1980. god. Tako je sudjelovao i na priredbama ove jubilarne proslave jubileja 300. obljetnice i doprinio je da te priredbe budu što svečanije i i sa što više oduševljenja.

Bela GABRIĆ

SUSRET ZAGREBAČKIH CRKVENIH ZBOROVA

Svake godine zagrebački crkveni zborovi zajednički slave svoju nebesku zaštitnicu sv. Ceciliju u organizaciji Instituta za crkvenu glazbu. Ovoga puta okupili su se 22. studenoga 1986. u župi sv. Nikole Tavelića u Kustošiji.

Najprije je bilo euharistijsko slavlje koje je predvodio župnik-domaćin vlč. Zvonko Sekelj, a koncelebrirali su i neki profesori Instituta za crkvenu glazbu. Izvodila se Svečana misa (kongresna) Anđelka Klobučara. Zajednički su je pjevali zborovi iz župa Marije Pomoćnice, sv. Josipa i sv. Nikole Tavelića uz ravnanje prof. Terezije Babić i orguljsku pratnju prof. Hvalimire Bledšnajder.

Nakon svećane liturgije bio je kraći koncert na kojem je nastupilo još šest zborova. Zbor župe Bezgrešnog Srca Marijina uz vodstvo o. Marijana Steinera otpjevao je skladbe »Klanjam ti se smjerno« o. Stjepana Flodina i »Zdravo Marijo« o. Anzelma Canjuge. Župa Gospe Lurdske predstavila se izvedbom kompozicija »O dođi, Stvorče« Josipa Vrhovskog i »Sva si lijepa, o Marijo« Kamila Kolba. Dirigirao je Mo Ante-Krešo Samardžić, a orguljsku pratnju svirala s. Zorislava Radić. Zbor župe sv. Blaža otpjevao je Schubertov »Klanjam ti se smjerno« pod ravnanjem s. Anđelke Vešligaj. Ženski zbor Instituta za crkvenu glazbu KBF otpjevao je dva gregorijanska korala: »Recordare« i »Salve Regina«. Dirigirao je Mo Miroslav Martinjak. Jedna je kompozicija doživjela na ovom koncertu svoju praižvedbu: »Oče naš« Anđelka Klobu-